

POSTANOWIENIE

Dnia 10 maja 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk

w sprawie **A.G.**

skazanej z art. 178a § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

w dniu 10 maja 2018 r.,

kasacji obrońcy skazanej

od wyroku Sądu Okręgowego w S.

z dnia 16 listopada 2017 r., sygn. akt II Ka [...] /17,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w M.M.

z dnia 22 maja 2017 r., sygn. akt II K [...] /16,

p o s t a n o w i ł:

1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;

2. obciążyć skazaną A.G. kosztami postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w M.M. z dnia 22 maja 2017 r., sygn. akt II K [...] /16, A.G. została uznana winną tego, że „w dniu 12 czerwca 2016 r. w S., pow. [...], woj.[...], prowadziła pojazd mechaniczny marki Opel Corsa nr rej. [...] w ruchu lądowym, znajdując się w stanie nietrzeźwości 0,56 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu, będąc uprzednio skazana prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego dla w W. sygn. akt III K [...] /12 z dnia 8 listopada 2012 r. za kierowanie pojazdem mechanicznym w stanie nietrzeźwości”, tj. popełnienia występku z art. 178a § 4 k.k., za co wymierzono jej karę 4 miesięcy pozbawienia wolności, a także orzeczono środek kamy w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich

pojazdów mechanicznych oraz świadczenie pieniężne w kwocie 10.000 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

Wyrok ten zaskarżony został apelacją obrońcy oskarżonej, w której podniesiony został zarzut wystąpienia bezwzględnej podstawy odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., polegający – według skarżącego – na zaniechaniu wyznaczenia A.G. obrońcy z urzędu w sytuacji istnienia uzasadnionych wątpliwości co do tego, czy aktualny stan zdrowia psychicznego oskarżonej pozwalał na jej udział w postępowaniu przed sądem *meriti* lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny. Dodatkowo, skarżący podniósł zarzuty dotyczące obrazy prawa procesowego, mającej wpływ na treść zapadłego rozstrzygnięcia, tj. naruszenia art. 167 k.p.k., art. 193 § 1 k.p.k. i art. 366 § 1 k.p.k., art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. oraz błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyrokowania, w postaci przyjęcia, że w chwili popełnienia czynu ilość alkoholu w wydychanym powietrzu wynosiła 0,56 mg/l (podczas, gdy przy uwzględnieniu niepewności pomiaru alkometru użytego wobec oskarżonej wynoszącej 0,02 mg/l - ilość alkoholu w wydychanym przez oskarżoną powietrzu winna być ustalona na poziomie nie większym niż 0,53 mg/l) oraz uznania, że w chwili czynu oskarżona była uprzednio skazana prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 8 listopada 2012 r. w sprawie III K. /[...] /12 za kierowanie pojazdem mechanicznym w stanie nietrzeźwości, podczas, gdy z danych o karalności oskarżonej wynika, iż w chwili popełnienia przez oskarżoną zarzucanego jej czynu, skazanie to uległo zatarciu z mocy prawa, co w konsekwencji doprowadziło do uznania oskarżonej winną popełnienia czynu z art. 178 a § 4 k.k., podczas gdy treść zebranego materiału dowodowego wskazywała na możliwość przypisania oskarżonej jedynie czynu z art. 178 a § 1 k.k. W apelacji zarzucono wreszcie rażącą niewspółmierność kary oraz środka karnego wymierzonych oskarżonej za przypisany jej występki poprzez wymierzenie jej kary pozbawienia wolności w rozmiarze 4 miesięcy oraz orzeczenie wobec niej środka karnego w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, podczas gdy sytuacja życiowa oskarżonej (w szczególności jej kłopoty ze stanem zdrowia psychicznego oraz konieczność dojazdu do pracy), a także jedynie nieznaczne przekroczenie przez nią dolnej granicy stanu nietrzeźwości, przemawiały za orzeczeniem wobec niej

kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, kary grzywny albo kary ograniczenia wolności, polegającej na nałożeniu obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne oraz orzeczenie środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych kategorii „B” na okres roku (przy przyjęciu, że zachodzi wyjątkowy wypadek uzasadniony szczególnymi okolicznościami w rozumieniu art. 42 § 3 k.k. pozwalający na odstępnie od orzekania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych dożywotnio).

Wobec tak skonstruowanych zarzutów apelacyjnych, obrońca A.G. wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, alternatywnie o jego zmianę i zakwalifikowanie czynu przypisanego oskarżonej jako występku z art. 178 a § 1 k.k. i orzeczenie kary grzywny w rozmiarze 100 stawek dziennych po 20 złotych każda, orzeczenie środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych kategorii „B” na okres roku oraz orzeczenie świadczenia pieniężnego w kwocie 5.000 złotych, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej kary i środka karnego poprzez warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec oskarżonej za czyn przypisany jej w wyroku, kary grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych po 20 złotych każda lub kary ograniczenia wolności polegającej na wykonaniu nieodpłatnej dozorowanej pracy na cele społeczne (w rozmiarze pozostawionym do uznania sądu) oraz orzeczenie wobec niej środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych kategorii „B” na okres roku.

Sąd Okręgowy w S., po rozpoznaniu wniesionej apelacji, wyrokiem z dnia 16 listopada 2017 r., sygn. akt II Ka [...]/17, zmienił wyrok Sądu instancji *a quo* w ten sposób, że: ustalił stan nietrzeźwości oskarżonej w chwili czynu na 0,54 mg/l alkoholu etylowego w wydychanym powietrzu, z opisu czynu zarzuconego wyeliminował słowa „będąc uprzednio skazaną prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w W. sygn. akt III K [...]/12 z dnia 8 listopada 2012 r. za kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwości”, a za podstawę skazania i wymiaru kary przyjął art. 178 a § 1 k.k.; uchyliwszy rozstrzygnięcie o zastosowaniu środka karnego w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych i

zasądzeniu świadczenia pieniężnego w wysokości 10.000 zł orzekł na podstawie art. 42 § 2 k.k. zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 4 lat oraz świadczenie pieniężne w wysokości 5.000 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej, w pozostałej części zaskarżone orzeczenie utrzymując w mocy.

Od wyroku sądu odwoławczego kasację wywiódł obrońca skazanej. Orzeczeniu temu zarzucił rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, w postaci art. 437 § 1 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 79 § 1 pkt 4 k.p.k. polegające „na zaniechanie uchylenia zaskarżonego apelacją obrońcy oskarżonej A.G. wyroku Sądu Rejonowego w M.M. (...), wskutek wyrażenia błędnego poglądu, iż w postępowaniu przed Sądem I instancji nie doszło do zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej polegającej na rozpoznaniu przez Sąd I instancji sprawy bez udziału obrońcy wyznaczonego z urzędu, w sytuacji, gdy oskarżona nie ustanowiła obrońcy z wyboru, a jednocześnie okoliczności sprawy wskazywały na zaistnienie uzasadnionych wątpliwości co do tego, czy aktualny stan zdrowia psychicznego skazanej pozwalał na jej udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny”. W konkluzji autor kasacji wniósł o uchylenie wyroku sądu odwoławczego oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w M.M. i przekazanie sprawy temu ostatniemu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W odpowiedni na wniesioną kasację prokurator wniósł o jej oddalenie, jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesiona kasacja – jak trafnie zauważył to w pisemnej odpowiedzi oskarżyciel publiczny – jest bezzasadna w stopniu oczywistym i jako taka podlegała oddaleniu na podstawie art. 535 § 3 k.p.k.

Zawiera ona wprawdzie zarzut wystąpienia – już na etapie postępowania rozpoznawczego – bezwzględnej przyczyny odwoławczej, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., rzecz w tym, że identyczny zarzut był już postawiony we wniesionej wcześniej apelacji. Ewentualna zasadność tak wyartykułowanego uchybienia procesowego mogłaby więc wchodzić w grę wyłącznie wówczas, gdyby Sąd odwoławczy zarzutu takiego w ogóle nie rozpoznał, lub też uczynił to w sposób

odbiegający od jego rzetelnej oceny. To z kolei wymagałoby wykazania przez autora nadzwyczajnego środka zaskarżenia wad w sposobie rozumowania w tym przedmiocie sądu *ad quem* albo oparcia przez ten Sąd swojego rozstrzygnięcia na błędnych okolicznościach, nieznajdujących potwierdzenia w realiach danej sprawy.

Tymczasem skarżący nie podjął nawet próby wykazania wadliwości procedowania przez Sąd drugiej instancji przy rozpoznawaniu zarzutów podniesionych w pkt I oraz częściowo II apelacji, powielając wcześniejszą argumentację prezentowaną przez siebie w zwykłym środku odwoławczym. Taki natomiast zabieg nie mógł zostać uznany za skuteczny.

Na marginesie – chociaż jak to wskazano wyżej autor kasacji w nadzwyczajnym środku zaskarżenia do argumentacji sądu *ad quem* w ogóle się nie odnosi – w pełni przekonujący jest również wywód Sądu Okręgowego w S. trafnie stwierdzającego, że przebieg postępowania przed Sądem Rejonowym nie daje jakichkolwiek podstaw do uznania koniecznego udziału w tym postępowaniu obrońcy z uwagi na wątpliwości, co do stanu psychicznego A.G.

Skarżący nie dostrzega – wbrew rzeczowym wywodom wyartykułowanym w pisemnych motywach wyroku Sądu odwoławczego – że w niniejszym postępowaniu nie zaistniała okoliczność, którą normuje hipoteza z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., ponieważ nie doszło do stanu uprawdopodobnienia, że oskarżona ze względu na określone problemy ze zdrowiem psychicznym nie mogła samodzielnie realizować obrony.

Przypomnieć należy, że Sąd Rejonowy dysponował opinią dwóch biegłych psychiatrów i psychologa dotyczącą stanu zdrowia psychicznego A.G., wydaną w postępowaniu przygotowawczym. Biegli ci rozpoznali wprawdzie u podejrzaney cechy nieprawidłowej dysocjalnej osobowości oraz zespół uzależnienia od alkoholu stwierdzając wszelako, że miała zachowaną zdolność rozpoznania znaczenia zarzucanego jej czynu i pokierowania swoim postępowaniem, natomiast jej aktualny stan psychiczny nie stanowi przeszkody do jej uczestnictwa w postępowaniu procesowym i prowadzenia obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny. Powyższe wnioski biegłych stały się podstawą decyzji sądu o cofnięciu wyżej wymienionej obrony z urzędu oraz uznaniu dalszego udziału obrońcy w postępowaniu za nieobowiązkowy. Nie umknęła przy tym uwadze, pierwotnie Sąd

Rejonowego, a następnie Sądu Okręgowego, tak mocno eksponowana w apelacji obrońcy okoliczność pobytu oskarżonej w szpitalu psychiatrycznym, skutkująca odroczeniem rozprawy w dniu 24 lutego 2017 r. Skarżący, twierdząc, że powyższy bezsporny fakt obligował do ponownego poddania oskarżonej badaniom przez biegłych lekarzy psychiatrów przeoczył, że to po stronie organu procesowego muszą pojawić się uzasadnione wątpliwości co do poczytalności oskarżonego, czy to *tempore criminis*, czy też *tempore procedendi* (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2010 r., I KZP 6/10, OSNKW 2010, z. 8, poz. 65) i tylko wówczas konieczne jest uzyskanie opinii, o której mowa w art. 202 § 1 k.p.k. Co więcej, informacja otrzymana przez sąd ze szpitala świadczy *de facto* przeciwko tezie obrońcy, tj. że powodem pobytu oskarżonej w szpitalu była próba samobójcza., jak to oświadczyła na rozprawie jej matka, gdyż przyczyną tą były nasilone objawy lękowo-depresyjne, a tego rodzaju okoliczności związane ze stanem zdrowia psychicznego A.G. były znane opiniującym wcześniej biegłym i nie miały wpływu na wnioski końcowe ich opinii, w tym co do możliwości udziału oskarżonej w postępowaniu i prowadzenia samodzielnej obrony.

Nie może wreszcie umknąć uwadze trafne zauważenie sądu *ad quem* o instrumentalnym traktowaniu przez oskarżoną okoliczności związanych z jej stanem zdrowia, czego wyrazem było składanie kolejnych zaświadczeń lekarzy różnych specjalności, niespełniających (poza zaświadczeniem o pobycie w szpitalu) – pomimo pouczenia – wymogów określonych przez przepis art. 117 § 2a k.p.k.

W tym stanie rzeczy zasadnie Sąd odwoławczy uznał, że skoro Sąd Rejonowy nie powziął „uzasadnionych wątpliwości” w rozumieniu art. 79 § 1 pkt 4 k.p.k. – a w realiach tej sprawy wątpliwości takich powziąć nie mógł – brak było podstaw do dopuszczenia dowodu z uzupełniającej opinii biegłych. Skoro zaś tak, to w odniesieniu do A.G. nie wchodził w grę wypadek obrony obligatoryjnej i tym samym o zaistnieniu bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postępowaniu przed sądem *meriti* nie mogło być mowy.

Uwzględniając powyższe kasację oddalono uznając ją za oczywiście bezzasadną, obciążając skazaną – art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k. – kosztami postępowania kasacyjnego.

at